

Sirdaryo viloyatida xizmatlar sohasi hamda sohaning rivojlanish tendensiyasi to‘g‘risida ma’lumot

Assalomu alaykum hurmatli matbuot anjumani ishtirokchilari!

Bugungi kun tartibidagi asosiy mavzu xizmatlar sohasi va bu sohadagi hukumatimiz tomonidan olib borilayotgan islohatlar, shuningdek, 2023- yilning yanvar oyida Sirdaryo viloyati bo‘yicha ko‘rsatilgan xizmatlar hajmi, o‘sish sur‘atlari to‘g‘risida qisqacha to‘xtalib o‘tmoqchiman.

Mustaqillikka erishilgan dastlabki yillardan boshlab, xizmat ko‘rsatish va servis sohasini rivojlantirishga mamlakatimiz iqtisodiy salohiyatini yuksaltiruvchi muhim yo‘nalishlaridan biri sifatida alohida e‘tibor qaratilib kelinmoqda. Chunki, bozor iqtisodiyotini tarkibiy o‘zgartirish sharoitida eng asosiy masalalardan biri xizmatlar sohasini rivojlantirish, shuningdek, bu borada aholining ish bilan bandlik darajasini kengayib borishi hisoblanadi.

Xizmatlar o‘zi nima?

- **Xizmatlar deganda** - ishlab chiqarish faoliyatining foydali natijalari, ya’ni iste’molchilarning buyurtmasi bo‘yicha etiyojlarni qondirish, lekin moddiy ko‘rinishga ega bo‘lmagan faoliyat tushuniladi.

- **Xizmatning o‘ziga xos xususiyati bo‘lib**- xizmatni bajarish va uni iste’mol qilish davrining bir xil vaqtga to‘g‘ri kelishi hisoblanadi.

- **Ishlab chiqarilgan (ko‘rsatilgan) xizmatlar hajmi**- bu xizmatlar ishlab chiqarishga ixtisoslashgan va xizmat ko‘rsatish asosiy faoliyat turi hisoblanmaydigan barcha xizmatlar ishlab chiqaruvchilari (yuridik va jismoniy shaxslar) tomonidan ko‘rsatilgan bozor xizmatlari qiymatidir.

- Ma’lum bir vaqt davomida ko‘rsatilgan xizmatlar qiymatini o‘lchovchi “Ishlab chiqarilgan (ko‘rsatilgan) xizmatlar hajmi” statistik ko‘rsatkichi, iste’molchilarga (yuridik va jismoniy shaxslar, norezidentlarni qo‘shgan holda) ko‘rsatilgan xizmatlar qiymatini aks ettiradi.

Iqtisodiy faoliyat turlari bo‘yicha xizmatlarning statistik hisobi quyidagilarga muvofiq yuritiladi:

- ❖ O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2016- yil 26- fevraldagi 55-son “2016-2020 yillarda xizmatlar sohasini rivojlantirish dasturi to‘g‘risida”gi qarori asosida O‘zbekiston Respublikasida xizmatlar sohasini rivojlantirish dasturi;

- ❖ O‘zstandart Agentligining 2015- yil 19- yanvardagi 05-612-son qarori bilan tasdiqlangan, O‘zbekiston Respublikasi faoliyat turlari bo‘yicha mahsulotlarning (tovarlar, ishlar, xizmatlarning) statistik tasniflagichi (MST);

❖ O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasining 2021- yil 28-sentabrdagi 38-son qarori bilan tasdiqlangan “Ishlab chiqarilgan (ko‘rsatilgan), shu jumladan qishloq joylarida ko‘rsatilgan xizmatlarning statistik hisobi bo‘yicha uslubiy nizom”.

Ko‘rsatilgan bozor xizmatlari hisobining xususiyatlari

❖ Iqtisodiy faoliyat turlari bo‘yicha xizmatlar hajmida ko‘rsatilgan xizmatlar uchun amaldagi bozor narxlarini bo‘yicha, qo‘shilgan qiymat solig‘i va aksizsiz, hisoblangan to‘lovlar hisobga olinadi.

❖ Iste‘molchilar tomonidan xizmatlar uchun to‘lovlar naqd pul, shu jumladan plastik kartochkalar va pul o‘tkazish, elektron to‘lovlar va elektron pullar orqali amalga oshirilishi mumkin.

❖ Norezidentlarga ko‘rsatilgan xizmatlar (agar to‘lov so‘mda amalga oshirilmagan bo‘lsa), xizmatlarga to‘lovlarni amalga oshirish sanasida O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki tomonidan so‘mning belgilangan kursi bo‘yicha qayta hisoblangan, shartnoma narxlarini bo‘yicha aniqlanadi.

Xizmatlar sohasining kengayishi va rivojlanishi, milliy daromadlarning oshishini ta‘minlovchi hamda aholi uchun munosib turmush darajasini ta‘minlashning hal qiluvchi omilidir. Xizmatlarning yuqori sifati va xilma-xilligi, xodimlarning mehnat samaradorligini oshiradi, iste‘mol xarajatlarini kamaytiradi, vaqtni tejalishiga olib keladi hamda bo‘sh vaqt samaradorligini oshiradi.

Xizmatlar sohasining kengayishi va rivojlanishi, milliy daromadlarning oshishini ta‘minlovchi hamda aholi uchun munosib turmush darajasini ta‘minlashning hal qiluvchi omilidir. Xizmatlarning yuqori sifati va xilma-xilligi, xodimlarning mehnat samaradorligini oshiradi, iste‘mol xarajatlarini kamaytiradi, vaqtni tejalishiga olib keladi hamda bo‘sh vaqt samaradorligini oshiradi.

Dastlabki ma‘lumotlarga ko‘ra, 2023- yilning yanvar oyida ko‘rsatilgan bozor xizmatlari hajmi 417,5 mlrd. so‘mga yetdi. Uning nominal hajmi 34,6 mlrd. so‘mga oshdi. Taqqoslama ekvivalentda o‘tgan yilning shu davriga nisbatan o‘sish sur‘ati 100,2 % ni tashkil etdi.

Transport sohasida ko‘rsatilgan bozor xizmatlari, xizmatlarning umumiy hajmidagi ulushi – 12,9 foizini tashkil etadi. Transport xizmatlarining eng katta ulushi avtomobil transportida yuk va yo‘lovchilarni tashish bo‘yicha xizmatlarga to‘g‘ri keladi. Transportning ushbu turi boshqa transport turlari bilan taqqoslanganda uning moslashuvchanligi va ko‘rsatilayotgan xizmatlarning nisbatan arzonligi sababli eng ko‘p talabga ega hisoblanadi.

Savdo bu – tovarlarning aylanishini, ularning ishlab chiqarish sohasidan iste‘mol sohasiga o‘tishini ta‘minlaydigan iqtisodiyot sohasidir. Ma‘lum bir davlat ichida savdo tovarlarini zarur iste‘molchiga yetkazib berish vazifasini bajaradi. U ulgurji va chakana savdoga bo‘linadi. 2023- yil yanvar oylarida, ko‘rsatilgan bozor xizmatlari umumiy hajmida savdo xizmatlarining ulushi 24,3 foizni tashkil etdi, bu esa 101,5 mlrd. so‘mga

to'g'ri keldi. 2023- yil yanvar oylarida chakana savdo xizmatlari ulushi, umumiy savdo xizmatlari hajmining to'rt dan uch qismini, aniqrog'i 72,3 foizini tashkil etdi.

Moliyaviy xizmatlar hajmi moliyaviy vositachilik hisobidan olingan foizli daromadlar hajmi (xizmatlar uchun belgilangan to'lovlar miqdorida), shuningdek, moliya muassasasi tomonidan ssuda berish yoki depozitni saqlash bo'yicha xizmatlari uchun to'lanadigan haq hisobiga ko'ra olinadi. 2023- yil yanvar oylarida moliyaviy xizmatlar hajmi 144,3 mlrd. so'mni tashkil etdi.

Rivojlangan davlatlar tajribasi shuni ko'rsatadiki, AKT rivojlanishi mamlakatning raqobatbardoshlik darajasiga bevosita ta'sir qiladi, sizga katta hajmdagi ma'lumotlarni to'plash va umumlashtirishga imkon beradi, strategik darajada boshqaruv uchun katta imkoniyatlar ochadi.

2023- yil yanvar oylarida aloqa va axborotlashtirish xizmatlari hajmi 27,3 mlrd. so'mni tashkil etdi.

Amaliyot shuni ko'rsatadiki, bilimlar va xizmatlar iqtisodiyotini shakllantirishning eng muhim sharti kadrlarni tayyorlash va qayta tayyorlashning rivojlangan tizimi hisoblanadi. Amalga oshirilayotgan islohotlar jarayonida mamlakatga turli sohalarida yuqori malakali mutaxassislar kerak. Yuqori malakali kadrlar innovatsion iqtisodiyotning harakatlantiruvchi kuchi bo'ladi.

2023- yil yanvar oylarida ta'lim sohasidagi xizmatlar hajmi 11,8 mlrd. so'mga yetib, bozor xizmatlari umumiy hajmidagi ulushi 2,8 foizni tashkil etdi. 2022- yilga nisbatan o'sish sur'ati 125,3 foizni tashkil etdi.

Yashash va ovqatlanish bo'yicha xizmatlar hajmi, qisqa muddatli turar joy bilan ta'minlash bo'yicha ko'rsatilgan xizmatlar (mehmonxonalar, otellar, motellar va boshqa turar joylar) qiymatini o'z ichiga oladi. 2022- yilga nisbatan yashash va ovqatlanish bo'yicha xizmatlar hajmi 9,1 mlrd. (o'tgan yilga nisbatan 95,4%) so'mga ortdi.

Oziq-ovqat va ichimliklar bilan ta'minlash bo'yicha xizmatlar – oziq-ovqat mahsulotlari va ichimliklar yetkazib berish bo'yicha qo'yilgan ustamadan tashqari, ovqat tayyorlashda ishlatilgan va qayta ishlanmagan holda sotilgan mahsulotlar qiymatini o'z ichiga oluvchi aylanma qiymatdir. Yashash va ovqatlanish xizmatlari ichida oziq-ovqat va ichimliklar bilan ta'minlash bo'yicha xizmatlarning ulushi 90,4 % ni tashkil etgan.

Sog'liqni saqlash sohasidagi xizmatlar hajmi bu – sog'liqni saqlash muassasalarining tibbiy va sanitariya xizmatlari, shuningdek, tashkilotlar va tibbiyot korxonalarini, stomatologiya, fizioterapevtik, gomeopatik poliklinikalar, kosmetologiya klinikalari, giyohvand moddalarni iste'mol qiluvchilarni davolash ambulatoriyalari, laboratoriya va sanitariya epidemiologiyalar tomonidan ko'rsatilgan bozor xizmatlarining qiymatidir.

2022- yilga nisbatan sog'liqni saqlash sohasidagi xizmatlar hajmi 8,9 mlrd. (o'tgan yilga nisbatan 99,7%) so'mga oshgan.

2023- yil yanvar oylarida **aholi jon boshiga** ko'rsatilgan bozor xizmatlari hajmi 4470,3 ming so'mga yetib, 2022- yilga nisbatan o'sish sur'ati 98,2 foizni tashkil etmoqda.

E'tiborlaringiz uchun katta rahmat.